

УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ УЧАСНИКІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО МОНІТОРИНГУ

Байдацька Н.М., ст. викл., аспірант

“Європейський університет”

У статті обґрунтовуються педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів.

Ключові слова: педагогічні умови, якість, моніторинг.

Байдацька Н.М. УСЛОВИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЗАИНТЕРЕСОВАННОСТИ УЧАСТНИКОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО МОНИТОРИНГА / «Европейский университет», Украина.

В статье обосновываются педагогические условия мониторинга качества учебных достижений студентов.

Ключевые слова: педагогические условия, качество, мониторинг.

Baydatska N.M. CONDITIONS OF RAISING INTERESTS OF PEDAGOGICAL PROCESS PARTICIPANTS IN REALIZATION OF EDUCATIONAL MONITORING / HPED “European university”, Ukraine

The aim of this article is to prove of pedagogical conditions of the quality of students' educational achievements monitoring.

Key words: pedagogical conditions, quality, monitoring.

Якість моніторингу значно поліпшиться, якщо в цьому будуть зацікавлені всі учасники педагогічного процесу. Цього можна досягти за таких умов:

- 1) запобігання перетворення моніторингу в наднормоване навантаження для студентів і викладачів.
- 2) залучення студентів як суб'єктів навчально-виховного процесу до здійснення моніторингу.

Результати дослідження проблеми впровадження моніторингу в галузі освіти відображено в працях О. Абдуліної, В. Антипової, М. Бершадського, О. Белкіна, Г. Богомолової, Б. Бодрякової, Т. Борової, Н. Буркіної, Н. Вербицької, В. Горба, В. Гузеєвої, Г. Єльнікової, В. Кальней, О. Касьянкової, Л. Куликової, О. Локшиної, Т. Лукіної, О. Майорова, Д. Матроса, Н. Мельникової, О. Орлова, Д. Полева, В. Репкіна, Г. Репкіної, Ю. Романенко, О. Романько, З. Рябової, О. Севрук, С. Сіліної, В. Сушанка, І. Шимків, С. Шишова, Д. Уїлмса та інших науковців.

Метою даної статті є обґрунтування педагогічних умов моніторингу якості навчальних досягнень студентів.

Практично в кожному з вищезазначених джерел розробляються окремі теоретичні положення педагогічного моніторингу, даються визначення, конкретизується понятійно-критеріальний апарат, тобто вказуються мета, завдання, напрямки, об'єкти. Однак помітною є тенденція, коли широко узагальнюється практичний досвід педагогічного моніторингу при явній відсутності фундаментальних знань про моніторинг. У сучасних навчальних посібниках дане поняття взагалі відсутнє.

У загальному огляді літературних джерел не виявлено спеціальних робіт, присвячених дослідженню педагогічних умов моніторингу в освіті.

Для того, щоб не перетворити роботу в додаткове навантаження, необхідно застосовувати нові інформаційні технології під час моніторингу. Для доведення запропонованої педагогічної умови уточнимо поняття «нові інформаційні технології».

У практиці інформаційними технологіями називають технології, які використовують спеціальні технічні засоби (кіно, аудіо, відео тощо).

Коли розпочали використовувати в освіті комп'ютер, з'явився термін «нова інформаційна технологія». Взагалі будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає інформація. Головне в нових інформаційних технологіях, на думку Д.Ш. Матроса, – це комп'ютер з відповідним технічним і програмним забезпеченням, звідси і визначення – нові інформаційні технології – це процес підготовки і передачі інформації тому, хто навчається, засобом здійснення якого є комп'ютер [3, 38].

Питання впровадження та ефективного застосування інформаційних технологій у своїх працях досліджують С. Архангельський, Т. Ваколюк, Б. Гершунський, Р. Гуревич, П. Гороль, Л. Коношевський, О. Шестопалюк, М. Кадемія, І. Захарова, Д. Матрос, І. Роберт, Г. Селевко та інші. У своїх дослідженнях науковці роблять спробу науково обґрунтувати методологічні та дидактичні аспекти щодо цілей, стратегії та змісту інформатизації системи освіти України, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити принципи створення комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища.

І. Захарова розглядає інформаційні технології в одному випадку як певний науковий напрям, в іншому – як конкретний спосіб роботи з інформацією: це сукупність знань про способи і засоби для збору, обробки і передачі інформації для отримання нових відомостей про об'єкт, який вивчається [2, 68]. Ми визначаємо інформаційні технології як сукупність сучасних методів, прийомів і засобів, які спрямовані на збір, передачу, обробку, зберігання і доведення інформації до користувача.

Але більш вдалим, на наш погляд, визначенням для технологій з використанням комп'ютера є комп'ютерні технології. Ми погоджуємося з думкою Г. Селевко, який визначає комп'ютерні технології навчання як процес підготовки і передачі інформації тому, хто навчається, засобом здійснення яких є комп'ютер [5, 89].

Стосовно нашого дослідження використання нових інформаційних технологій можна звести до двох основних напрямків. Перший напрямок – це розширення можливостей студентів для отримання необхідної інформації в процесі навчання шляхом використання комплексу навчальних програм, виходу в Інтернет, доступу до наукових електронних бібліотек, освітніх сайтів, наукових журналів тощо.

Другий напрямок – це безперервне відстеження, діагностика, дослідження, контроль, оцінювання і управління якістю навчальних досягнень студентів.

Із метою економії часових і матеріальних затрат необхідно підготувати базу перед початком моніторингу. Це змусить діяти моніторинг як цілісну систему. Для цього потрібно створити базу даних для зберігання результатів діагностування студентів в процесі їх навчання. Використання комп'ютера для зберігання даних і результатів навчальної діяльності студентів спрощує доступ, пошук необхідної інформації про конкретного студента.

Усі етапи моніторингу якості навчальних досягнень студентів пронизані різноманітними інформаційними технологіями, до яких входять:

- 1) пакети вимірників, за допомогою яких відбувається збір інформації, – тести, анкети, діагностичні опитувальники, завдання;
- 2) база даних, у якій зберігається інформація про стан навчальних досягнень студентів, отримана за допомогою вимірників;
- 3) інформаційно-методичний банк як сховище для інформації – опрацьована і каталогізована інформація, яку оформляють у файлах, графіках, діаграмах. А

також інструментарій обробки – програмні засоби математичної обробки інформації.

Для здійснення моніторингу якості навчальних досягнень студентів ми використовували базу даних, якою управляла комп'ютерна програма Microsoft Office Access. Ця програма призначена для зберігання даних про об'єкти, у нашому випадку – для збору і зберігання інформації про навчальні досягнення студентів. База даних містила в собі анкетні дані про студентів, підсумки успішності і інформацію, яка характеризувала особистісні професійнозначущі якості студентів.

База даних, якою ми користувались, дозволяла виконувати такі операції на різних етапах організації моніторингу:

- 1) виведення оцінок (згідно з кредитно-модульною системою навчання – балів) з предметів, які нас цікавили (в нашому випадку – з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням»);
- 2) виведення балів студентів всього курсу;
- 3) виведення особистих даних стосовно конкретного студента;
- 4) внесення додаткової інформації (наприклад, результатів тесту модульної контрольної роботи, під час виконання якої студент не був присутній із поважних причин);
- 5) пошук студентів, яких об'єднує будь-яка спільна діяльність (наприклад, студенти-члени МАН (Малої Академії Наук).

На практичному етапі моніторингу відбувався збір, занесення інформації у відповідні бази даних конкретного студента за результатами модульних контрольних, підсумкових, зрізових робіт, тестувань, програмованих опитувань та екзаменів. На нашу думку, бажано заносити результати знань, умінь та навичок учнів за традиційною та тестовою формами контролю окремо, з метою кореляції та порівняння об'єктивності вимірів.

На аналітичному етапі здійснювалися систематизація, аналіз і інтерпретація отриманих даних. Як експерти виступали самі студенти. Використовувалися статистичні методи обробки, складання таблиць, графіків і діаграм. На цьому етапі аналізувались діагнози, порівняльні характеристики, виявлялися причини, що призвели до негативних результатів, намічався прогноз розвитку рівня навченості студентів тощо.

У подальшій роботі в системі моніторингу здійснювалась розробка рекомендацій і пропозицій на наступний період на основі отриманих висновків. Результати і рекомендації, розроблені на цьому етапі, формулювали самі студенти при педагогічній підтримці викладачів.

Зворотний зв'язок моніторингу відображався у перевірці результатів, корекції дій, фіксації інформації.

Дані моніторингу за вимогою пред'являлись адміністрації, завідувачам кафедр, менеджерам груп, студентам, і іноді їхнім батькам з метою корекції рівня навченості і цілеспрямованої допомоги студенту у цьому процесі.

Отримана зворотна інформація про результати впливу запропонованих рекомендацій дозволяла в подальшому вносити корекцію як в діяльність студентів, так і в діяльність викладачів. На цьому ж етапі фіксувалась підсумкова інформація в базі даних конкретних студентів, яким були направлені рекомендації.

Важливо привчати студентів самостійно оцінювати результати діяльності. Залучення студентів як суб'єктів навчально-виховного процесу до здійснення моніторингу передбачає розгляд питання стосовно суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентами.

Для підтвердження переваг суб'єкт-суб'єктної системи відносин К. Роджерс вживає таке поняття, як «вчитель-фасілітатор», (що означає «вчитель - полегшувач») в так званій моделі РСА (person centered approach – зосередження на особі) [6, 55]. Автор виділяє основні умови нетрадиційної системи:

- 1) викладач – фасілітатор має достатньо поваги до себе й до інших студентів з вірою, що інші, як і він, можуть думати про себе, вчитися для себе.
- 2) викладач ділить з іншими відповідальність за навчальний процес.
- 3) викладач надає навчальні матеріали, користуючись власними знаннями, власним досвідом, книгами, першоджерелами;
- 4) студент будує та розвиває власну програму навчання сам чи спільно з іншими. Він вибирає напрями власного навчання з повним усвідомленням відповідальності за наслідки такого вибору;
- 5) У студентській групі поступово створюється клімат, що полегшує навчання.

У такому сприятливому кліматі навчання має тенденцію до поглиблення, швидкого просування і глибшого зв'язку з життям та поведінкою студента, ніж при традиційному навчанні. До переваг нетрадиційної форми освіти розглянемо погляд Л. Виготського, який писав, що поведінка людини складається з біологічних і соціальних особливостей її становлення. Біологічний фактор визначає той фундамент, основу природжених реакцій, за рамки якого організм не може вийти і над якою вибудовується система набутих реакцій. Набуті реакції визначаються середовищем, в якому відбувається становлення організму. Єдиний вихователь, який здатний визначати нові реакції в організмі, є власний досвід самого організму [1, 82]. Це означає, що в основу навчально-виховного процесу повинна бути закладена власна діяльність студента. Як садівник впливає на зростання квітки, підвищуючи температуру, регулюючи вологість, подібно до цього і викладач впливає на становлення студентів, змінюючи середовище [1, 84].

Викладачем в системі нетрадиційного навчання може стати не кожен, а тільки той, який достатньо довіряє собі і іншим, що так само хочуть і можуть навчатися для себе, спираючись на власний досвід. усе це пов'язане з потребою відповідної підготовки викладачів.

Головними вміннями, якими має володіти викладач в системі нетрадиційної освіти, науковці вважають:

- вміння відкрити зацікавлення кожного студента і сприяти його розвитку;
- вміння виявити творчість особистості, створюючи студентам умови для пізнання джерел, які збуджують їхню цікавість;
- вміння сприйняти недосконалі думки студентів, що супроводжують їхнє творче навчання та творчу діяльність[6, 1, 4].

Як бачимо, головне завдання викладача полягає в допомозі формування ще не сформованих здібностей студента. Причому, знання в цій системі не самоціль, а тільки засіб для студента, який займає позицію людини, що не просто відвідує навчальний заклад і виконує все старанно, а позицію людини, яка самовдосконалюється.

На практичних заняттях з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», коли створюється ситуація незнання, студенти ставлять перед собою навчальне завдання і розв'язують його завдяки спілкуванню з викладачем або іншими студентами. Через навчальний діалог студента зі студентом, викладача зі студентом виникає співробітництво студентів у парах, а потім у більших групах. Таким чином, студент виступає не як об'єкт навчання, а як суб'єкт.

У своїй більшості переважають групові форми роботи. Викладач і студенти спільно ведуть дослідницьку роботу щодо відкриття закономірностей, наприклад, у з'ясуванні

граматичних структур. При цьому викладач – рівноправний учасник навчальної праці, діловий партнер, його педагогічна діяльність, яка є формою управлінської діяльності, вирішує два взаємопов'язані завдання: забезпечення процесу розвитку особистості і постійної самозміни самого педагога.

Одним із завдань моніторингу є не тільки оцінювання навчальних досягнень студентів, а й залучення їх до планування своєї навчальної діяльності. Для цього під час вивчення конкретної теми нами використовується програма, яка базується на таких положеннях:

- 1) навчання студентів покладання мети;
- 2) постановка індивідуальної мети та її досягнення;
- 3) організація продуктивної діяльності студентів;
- 4) корекція і самокорекція;
- 5) адекватна самооцінка.

Висновок. Використання нових інформаційних технологій для моніторингу якості навчальних досягнень студентів дозволяє охопити весь контингент студентів одночасно. Він характеризується об'єктивністю, оскільки виключає суб'єктивне оцінювання викладача. Використання комп'ютерних технологій під час контролю знижує людські і матеріальні затрати, дозволяє значно скоротити час опитування і аналізу, організувати зберігання матеріалів і результатів тестування в електронному вигляді, підвищує інформативність і унаочнення результатів.

Моніторинг набуває великого значення, оскільки не тільки коректує процес навчання з урахуванням індивідуальних потреб студентів, але і вчить їх більш адекватно оцінювати свої власні досягнення і навчально-пізнавальну діяльність в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под. ред. В.В. Давыдова. – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
2. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.
3. Информатизация общего среднего образования: научно- методическое пособие / Под. ред. Д.Ш. Матроса. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 384 с.
4. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
6. Сиротинко Г.О. Шляхи оновлення освіти: Науково-методичний аспект. Інформаційно-методичний збірник. – Х.: Видав. гр. «Основа», 2003. – 96 с.